אמרו חכמים. מי האיש החכם: **אמרו הנביאים.** אשר דבר פי ה׳ אליו: **שלא ברכו כתורה תחילה.** כשהיו עוסקין בתורה לא היו מברכין לפניה. קרא יתירא דאשר נתתי לפניהם קא דרש ברכת אשר (ג) [1](נתן לנו תורת אמת) שהיא לפנים של דברי תורה וכיון דלא מברכי גליא דעתייהו שאינה מתנה תשובה להם: **תודע.** מודיע לכל ומתפאר בכתרה: **כן עם הארץ.** היינו בקרב כסילים משפחת כסילים: **איספירא בלגינא.** סלע אחד בלגינא: **קיש קיש קריא.** מתקשקש ומשמיע קול ואם היה מלא סלעים לא היה משמיע קול: **מליין מערסא דרבנן.** שלא יכשלו כהנים לעצור עליהן ולהפיל שלא תאחע תקלה על ידי לדיקים: **איעלמא מיניה.** לא יכול למצוא מקומה: **ריבלא.** לאחריס. לשון (מ״ק דף ו:) המרבין שדהו משקה: **רבי חנינא.** בר׳ חמא: **שדינא ריחנא.** זורע אני זרעוני פשתן: **שדינא.** משליך: **וגדילנא נישבי.** וקולע אני ממנו רשתות ומכמורות: **ולייזינא טבי.** ואני לד לצייס: **וארכינא מגילתא.** ומתקן אני מעורותיהן קלפים: **וסליקנא למתא.** למקום שאין מלמדי תינוקות: **לחמשה ינוקי.** לכל אחד ספרו: **ומתנינא.** על פה שיתא סדרי משנה לשיתא ינוקי: **אקרו אהדדי.** לימדו זה את מקרלות: **ואתנו אהדדי.** לימדו זה את זה סדרו: **לא תהא כזאת בישראל.** לא תאמר זאת בישראל: **אמר גרסה לי.** בחלוס: **תקוע.** ויושב ביישיבה של מעלה: **ור׳ יוחנן אצל ר׳ חייא לא.** אמרתי אני וכי אין ר׳ יוחנן רואי ליושב אצל ר׳ חייא: **וכעורין.** תרגום לדפידין[1]: **דמצפרא הוו שפירין עיניה.** נבקר ראיתי את עיניו יפות ונערב ראיתי דומות כאילו נשרפו נאור: **אמרי ליה.** אמרתי לו: **דאמרי.** אמרתי לאליהו: **גוהרקא.** קתדרא: **בוטיטי.** גילולות איסטגלילו״ס בלע״ז: **מתני׳ דמר קמתנינא.** תוספתא של אדוני שסידרה לששה סדרים אני שונה תמיד. דר׳ חייא סדרה לתוספתא כדאמרי׳ בעלמא[2] רבי לא שנאה ר׳ חייא מנא ליה ואמרי׳[3] כל מתניתא דלא מיתנייא בי ר׳ חייא ור׳ אושעיא לא תותבו מינה בבי מדרשא: **תקפי ברחמי.** מרבין בתפלה: **ומייתי למשיח בלא ומניה.** לכך אין ניתן לי לשות להעמידן יחד: **יש דוגמתן.** שתהא תפלתן נשמעת: **פולמי.** חבטת מלקות: **שמואל ירחינאה.** הוא שמואל בר אבא חבירו של רב ועל שהיה בקי בסוד העיבור כדאמרי׳ בחס׳ ר״ה (דף כ:) אמר שמואל יכילנא לתקוני כולה גלותא קרי ליה ירחינאה: **אימלי לך ממא.** בתוך העין: **אשטר לך משטר.** אמשח לך ע״ג העין. משטר מטפח[4] מוליו״ר בלע״ז כדאמרי׳ גבי כותח הבבלי (חומץ האדומי) בפסחים (דף מד.) משטר קשטר מטבל פתו: **נוכפא.** קנה חלול: **פוסי בי סדיא.** תחת מרלשותיו ובוקע כח חוקן הסס והולך דרך עלס גולגלתו ומוחו עד עיניו: **הוה מצטער רבי למיסמכיה.** טרח ומתעסק לסומכו לפי שהכס בקי היה כל כך: **ולא הוה מסתייעא מילתא.** שהיתה השעה נטרפת ולא היו החכמים נאספים:

ה״ג

אסתירא בלגינא קיש קיש קריא. מפרש ריב״א לפי שאין דרך זה להיות בלגין הוא מקשקש ואם היה מניחו בארנקי כדרכו להיות שם לא היה מקשקש: **כי מטא [לטיטר] מחיה המתים רגש עלמא.** אע״ג דאיכא נמי מחיה המתים מקמי משיב הרוח אומר ר״מ משום דמחיית המתים לא הוי אלא ע״י טל ועי״ל דנמשיב הרוח ומוריד הגשם נשב זיקא ואתא מיטרא משום שזהו עיקר תפלת הרוח והגשם שבברכה זו אבל תחיית המתים עיקרה היא בתחימתה:

ואיתמי

אמרו חכמים ולא פירשוהו אמרו נביאים ולא פירשוהו עד שפירשו הקב״ה בעצמו שנאמר [1]ויאמר ה׳ על עזבם את תורתי אשר נתתי לפניהם אמר רב יהודה אמר רב שלא ברכו בתורה תחילה אמר רב חמא מאי דכתיב [2]בלב נבון תנוח חכמה ובקרב כסילים תודע בלב נבון תנוח חכמה זה ת״ח בן ת״ח ובקרב כסילים תודע זה ת״ח בן ע״ה אמר עולא היינו דאמרי אינשי אסתירא בלגינא קיש קיש קריא אמר ליה ר׳ ירמיה לר׳ זירא מאי דכתיב [3]קטן וגדול שם הוא ועבד חפשי מאדניו אטו לא ידעינן דקטן וגדול שם הוא אלא כל המקטין עצמו על דברי תורה בעוה״ז נעשה גדול לעוה״ב וכל המשים עצמו כעבד על דברי תורה בעוה״ז נעשה חפשי לעוה״ב ריש לקיש הוה מציין מערתא דרבנן כי מטא למערתיה דר׳ חייא איעלמא מיניה חלש דעתיה אמר רבש״ע לא פלפלתי תורה כמותו יצתה בת קול ואמרה לו תורה כמותו פלפלת תורה כמותו לא ריבצת [4]כי הוו מינצו ר׳ חנינא ור׳ חייא אמר ליה ר׳ חנינא לר׳ חייא בהדי דידי קא מינצית ח״ו אי משתכחא תורה מישראל מהדרנא לה מפילפולי אמר ליה ר׳ חייא לר׳ חנינא בהדי דידי קא מינצית דעבדי לתורה דלא תשתכח מישראל מאי עבידנא אזלינא ושדינא כיתנא וגדילנא נישבי וציידנא טבי ומאכילנא בשרייהו ליתמי וארכינא מגילתא וכתבנא חמשה חומשי וסליקנא למתא ומקרינא חמשה ינוקי בחמשה חומשי ומתנינא שיתא ינוקי שיתא סדרי ואמרנא להו עד דהדרנא ואתינא אקרו אהדדי ואתנו אהדדי ועבדי לה לתורה דלא תשתכח מישראל היינו דאמר רבי כמה גדולים מעשי חייא אמר ליה ר׳ ישמעאל בר׳ יוסי אפי׳ ממר אמר ליה אין אפי׳ מאבא אמר ליה ח״ו לא תהא כזאת בישראל אמר ר׳ זירא אמש נראה לי ר׳ יוסי בר׳ חנינא אמרתי לו אצל מי אתה תקוע אמר לי אצל ר׳ יוחנן ור׳ יוחנן אצל מי אצל ר׳ ינאי ור׳ ינאי אצל מי אצל ר׳ חנינא ור׳ חנינא אצל מי אצל ר׳ חייא אמרתי לו ור׳ יוחנן אצל ר׳ חייא לא אמר לי באתר דזקוקין דנורא ובעורין דאשא מאן [5]מעייל בר נפחא לתמן אמר רב חביבא אשתעי לי רב חביבא בר סורמקי חזי [6] ליה ההוא מרבנן דהוה שכיח אליהו גביה דלצפרא הוו שפירן עיניה ולאורתא דמיין כדמיקלין בנורא אמרי ליה מאי האי ואמר לי דאמרי ליה לאליהו אחוי לי רבנן כי סלקי למתיבתא דרקיע אמר לי בכולהו מצית לאסתכולי בהו לבר מגוהרקא דר׳ חייא דלא תסתכל ביה מאי סימנייהו בכולהו אזלי מלאכי כי סלקי ונחתי לבר מגוהרקא דר׳ חייא דמנפשיה סליק ונחית לא מצאי לאוקמא אנפשאי אסתכלי בה אתו תרי בוטיטי דנורא ומחיוהו להההוא גברא וסמינהו לעיניה למחר אזלי אשתטחי אמערתיה אמינא מתגייתא דמר מתנינא [7]ואתסאי אליהו הוה שכיח במתיבתא דרבי יומא חד ריש ירחא הוה נגה ליה ולא אתא א״ל מאי טעמא נגה ליה למר אמר ליה אדאוקימנא לאברהם ומשינא ידיה ומצלי ומגנינא ליה וכן ליצחק וכן ליעקב ולוקמינהו בהדי הדדי סברי תקפי ברחמי ומייתי ליה למשיח בלא זמניה א״ל ויש דוגמתן בעולם הזה אמר ליה איכא ר׳ חייא ובניו גזר רבי תעניתא אחתינהו [8]לר׳ חייא ובניו אמר משיב [9]הרוח ונשבה זיקא אמר מוריד הגשם ואתא מיטרא כי מטא למימר מחיה המתים רגש עלמא אמרי ברקיעא מאן גלי רזיא בעלמא אמרי אליהו אתיוהו לאליהו מחיוהו שתין פולסי דנורא אתא אידמי להו כדובא דנורא על בינייהו וטרדינהו שמואל ירחינאה אסייה דרבי הוה חלש רבי בעיניה א״ל אימלי לך סמא א״ל לא יכילנא אשטר לך משטר [א״ל] לא יכילנא הוה מותיב ליה [10] בגובתא דסמני תותי בי סדיה ואיתסי הוה קא מצטער רבי למסמכיה ולא הוה מסתייעא מילתא א״ל לא לצטער מר לדידי חזי לי סיפרא דאדם הראשון וכתיב ביה שמואל ירחינאה

חכים

תורה אור

1 וַיֹּאמֶר יְיָ עַל עָזְבָם אֶת תּוֹרָתִי אֲשֶׁר נָתַתִּי לְפָנֵיהֶם וְלֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹלִי וְלֹא הָלְכוּ בָהּ:
ירמיהו ט יב
2 בְּלֶב נָבוֹן תָּנוּחַ חָכְמָה וּבְקֶרֶב כְּסִילִים תִּוָּדֵעַ:
משלי יד לג
3 קָטֹן וְגָדוֹל שָׁם הוּא וְעֶבֶד חָפְשִׁי מֵאֲדֹנָיו:
איוב ג יט

מוסף רש״י

רשדינא. זרענא (כתובות קנ:). **וגדילנא נישבי.** מקלע אני מכמורת, ודומה לו (נ״ג סב.) אין פורסין נסבין ליוים (שם). **וארכינא מגילתא.** ומתקן אני קלפים. אריכנא לשון מיקון, כדאמר כמסכת סוכה (מד:) אריך לו לא אריך, כלומר מתוקן לו איני מתוקן, וכס׳ עזרא (ד) נמי כתיב ועברות מלכא לא אריך לנא למחא (כתובות שם:). **לא תהא כזאת בישראל.** כלומר שלא אומר כדבר זה לעולם (שם). **בר נפחא.** ר׳ יוחנן דמיקרי בר נפחא בכולא הש״ס, נראה לתורי דאביי של ר׳ יוחנן הוי נפחא ולהכי מיקרי בר נפחא, ואית דמפרשי בר נפחא על שם יופיו (סנהדרין צו.). **אשטר לך משטר.** תחבושת על העין (חולין קה.).

מסורת הש״ס

(א) סנהדרין קנ:. (ב) [פר׳ פרש״י סנהדרין לו. ד״ה עבא וכו׳ דאביי של ר״י כו׳ על שם יופיו], (ג) [עי׳ תוס׳ לקמן פו. ד״ה ואיתסי], (ד) [עי׳ תוס׳ לקמן פו. ד״ה לוקמינהו], (ה) תענית כו. כה.; (ו) [אולי צ״ל בחר כנו מכל העמים וכו׳ מסכת סופרים פי״ג הלכה ח], (ז) [שמות כ:], (ח) [עירובין נכ.], (ט) [חולין קמא.], (י) [עי׳ רש״ן].

הגהות הב״ח

(א) [בב׳ כר פורמקי מה לי הוא]: (ב) שם מוסיף ליה גובתא כל״ל ואות כ׳ נמחק: (ג) רש״י ד״ה שלא ברכו כו׳ ברכת אשר בחר בנו ונתן לנו את תורתו שהיא לפניה:

לעזי רש״י

אישטגלילו״ש [אישטיגלילו״ש]. גיצוצות. מוליו״ר [מוליי״ר]. להרשיב, להשרות.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com